

VADEMECUM VOOR DE GEZONDHEIDSKWALIFICATIE VAN EN DE BESTRIJDING VAN *SALMONELLA* BIJ PLUIMVEE

Referentie	PCCB/S2/769127	Datum	14/11/2011
Huidige versie	1	Van toepassing vanaf	24/11/2011
Trefwoorden	Vademecum – Salmonella - gezondheidskwalificatie - pluimvee		

Opgesteld door	Goedgekeurd door
Katie Vermeersch, attaché	Herman Diricks, directeur-generaal

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Inleiding	3
1.2	Definities	4
1.3	De onderzoeken	5
2	Uitvoeren hygiëneonderzoek / hygiënogrammen	8
3	Onderzoekslaboratoria voor <i>Salmonella</i>	11
4	Werkvoorschriften voor de staalnames voor het onderzoek op <i>Salmonella</i> bij fokpluimvee	12
4.1	Inleiding	12
4.2	Werkvoorschriften voor het bemonsteren van eendagskuikens	13
4.2.1	Inlegvellen	13
4.2.2	Eendagskuikens	14
4.3	Werkvoorschriften voor de ingangscntrole van bijgeplaatste hanen en voor de ingangscntrole van poeljen	15
4.3.1	Benodigdheden	16
4.3.2	Werkwijze	16
4.4	Werkvoorschriften voor overschoentjes en mengmestmonsters	17
4.4.1	Overschoentjes (niet-kooihuisvesting)	17
4.4.2	Mengmestmonsters (kooihuisvesting)	18
5	Werkvoorschriften voor de staalnames voor het onderzoek op <i>Salmonella</i> bij gebruikspluimvee type leg	21
5.1	Inleiding	21
5.2	Voorschriften voor de bemonstering van eendagskuikens	21
5.2.1	Inlegvellen	22
5.3	Werkvoorschrift voor de overige onderzoeken	22
5.3.1	Overschoentjes	23
5.3.2	Mengmeststalen	23
6	Werkvoorschriften voor de staalname voor het onderzoek op <i>Salmonella</i> bij gebruikspluimvee type vlees	26
6.1	Inleiding	26
6.2	Voorschriften voor de bemonstering van eendagskuikens	26
6.2.1	Broeierijonderzoek eendagskuikens	26
6.2.2	Inlegvellen	27
6.3	Werkvoorschrift voor uitgangscntrole	28
6.3.1	Benodigdheden	28
6.3.2	Werkwijze	28
6.3.3	Inzendformulier en binnenbrengen op het laboratorium	29
7	Voorschriften voor de staalname voor het onderzoek op <i>Salmonella</i> na reinigen en ontsmetten	31

7.1	Inleiding.....	31
7.2	Benodigdheden.....	31
7.3	Werkwijze.....	31
7.3.1	Aantal te nemen stalen.....	31
7.3.2	Uitvoering staalname.....	32
7.3.3	Aanvraagformulier.....	32
8	Werkvoorschriften voor het onderzoek van water gebruikt als drinkwater en voor reinigingswerken.....	34
8.1	Bacteriologisch wateronderzoek.....	34
8.2	Chemisch wateronderzoek.....	34
8.3	Voorschriften voor de staalname.....	34
8.3.1	Onderzoek van drinkwater.....	34
8.3.2	Onderzoek van reinigingswater.....	35
8.3.3	Staalname.....	35
8.3.4	Voorschriften voor het laboratoriumonderzoek.....	37
9	Werkvoorschriften voor de staalname voor bedrijven met gezondheidskwalificatie C*.....	38
9.1	Inleiding.....	38
9.2	Salmonellaonderzoeken.....	38
9.2.1	Inleiding.....	38
9.2.2	Werkvoorschrift voor overschoentjes.....	39
9.2.3	Benodigdheden.....	39
9.2.4	Werkwijze.....	39
9.2.5	Inzendformulier en binnenbrengen op het laboratorium.....	39
9.3	Hygiënogram.....	40
10	Minimale infrastructuur- en werkingsmaatregelen in het kader van de gezondheidskwalificatie.....	42
10.1	Overzicht infrastructuur en werkingsmaatregelen.....	42
10.2	Productieronden.....	42

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Volgens de regelgeving inzake de gezondheidskwalificatie worden de monsternamen en analyses uitgevoerd volgens de instructies van het Agentschap. Dit vademecum geldt als instructie.

Zowel in het kader van de gezondheidskwalificatie als van de salmonellabestrijding bij pluimvee worden bemonsteringen en analyses opgelegd die soms met elkaar overlappen. In dit vademecum wordt een overzicht gegeven van alle in deze kaders uit te voeren analyses per gezondheidskwalificatie, categorie pluimvee en capaciteit van de pluimveebedrijven. Eveneens wordt gedetailleerd beschreven hoe de verschillende staalnames moeten uitgevoerd worden. De wettelijke bepalingen zijn terug te vinden in volgende wetgevende teksten:

- Koninklijk besluit van 10 augustus 1998 houdende bepaalde voorschriften voor de gezondheidskwalificatie van pluimvee, zoals gewijzigd;
- Ministerieel besluit van 19 augustus 1998 betreffende de modaliteiten ter toepassing van het koninklijk besluit van 10 augustus 1998 houdende bepaalde voorschriften voor de gezondheidskwalificatie van pluimvee, zoals gewijzigd;
- Koninklijk besluit van 27 april 2007 betreffende de bestrijding van *Salmonella* bij pluimvee, zoals gewijzigd;
- Ministerieel besluit van 27 april 2007 betreffende de bestrijding van *Salmonella* bij pluimvee, zoals gewijzigd;
- Verordening (EG) nr. 2160/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 17 november 2003 inzake de bestrijding van *Salmonella* en andere specifiek door voedsel overgedragen zoönoseverwekkers;
- Verordening (EG) nr. 1177/2006 van de Commissie van 1 augustus 2006 ter uitvoering van Verordening (EG) nr. 2160/2003 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft eisen voor het gebruik van specifieke bestrijdingsmethoden in het kader van de nationale programma's voor de bestrijding van *Salmonella*;
- Verordening (EG) nr. 646/2007 van de Commissie van 12 juni 2007 ter uitvoering van Verordening (EG) nr. 2160/2003 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft een communautaire doelstelling voor het verminderen van de prevalentie van *Salmonella* Enteritidis en *Salmonella* Typhimurium bij slachtkuikens en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1091/2005;
- Verordening (EG) nr. 584/2008 van de Commissie van 20 juni 2008 ter uitvoering van Verordening (EG) nr. 2160/2003 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft een communautaire doelstelling voor het verminderen van de prevalentie van *Salmonella* Enteritidis en *Salmonella* Typhimurium bij kalkoenen;
- Verordening (EG) nr. 200/2010 van de Commissie van 10 maart 2010 ter uitvoering van Verordening (EG) nr. 2160/2003 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft een doelstelling van de Unie voor het verminderen van de prevalentie van serotypen *Salmonella* bij volwassen vermeerderingskoppels van *Gallus gallus*;
- Verordening (EU) nr. 517/2011 van de Commissie van 25 mei 2011 ter uitvoering van Verordening (EG) nr. 2160/2003 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft een doelstelling van de Unie voor het verminderen van de prevalentie van bepaalde serotypes van *Salmonella* bij legkippen van *Gallus gallus* en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2160/2003 en Verordening (EU) nr. 200/2010 van de Commissie.

Als bijkomende informatie wordt in hoofdstuk 10 een overzicht gegeven van de minimale infrastructuur en werkingsmaatregelen per gezondheidskwalificatie.

1.2 Definities

Hieronder volgt een lijst met definities van bepaalde termen die gebruikt worden in het Vademecum. De definities zijn gebaseerd op de definities die voorkomen in de regelgeving.

Agentschap:	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen;
Bedrijfsdierenarts:	de erkende dierenarts met wie de verantwoordelijke een geschreven overeenkomst heeft afgesloten voor de bewaking van de gezondheid, de hygiëne en het opvolgen van de gezondheidskwalificatie op zijn bedrijf;
Categorie:	pluimvee wordt onderverdeeld in volgende categorieën: * fokpluimvee = selectiepluimvee, grootouderdieren en ouderdieren of vermeerderingspluimvee, * gebruikspluimvee;
Erkend laboratorium:	een laboratorium dat door het Agentschap erkend is voor het uitvoeren van een bepaalde analyse of bemonstering;
Fokpluimvee:	pluimvee van 72u of ouder bestemd voor de productie van broedeieren;
Gebruikspluimvee type vlees:	pluimvee van 72u of ouder bestemd voor de productie van vlees;
Gebruikspluimvee type leg:	pluimvee van 72 u of ouder bestemd voor de productie van consumptie-eieren;
Geringe capaciteit:	een capaciteit van minder dan 5.000 stuks pluimvee, enkel van toepassing bij gebruikspluimvee van het type vlees;
Opfok:	van de leeftijd van 3 dagen tot de dieren in productie gaan (fokpluimvee en gebruikspluimvee type leg);
Pluimvee	landbouwhuisdieren behorende tot de soorten kippen, kalkoenen, parelhoenders, eenden en ganzen;
Productieronde:	verschillende tomen op een bedrijf met geringe capaciteit met pluimvee van het type vlees die verondersteld worden dezelfde gezondheidsstatus te hebben, die van dezelfde soort, categorie, stadium en type zijn. Welke tomen een productieronde vormen wordt in het bedrijfsplan vastgelegd. Het is mogelijk van meerdere productieronden per bedrijf te hebben;
Stadium:	er wordt onderscheid gemaakt tussen: <ul style="list-style-type: none">• broedeieren,• eendagskuikens,• vuurvrije kuikens,• poeljen,• productiepluimvee (legpluimvee en fokpluimvee dat in de leg zijn);

Toom:	alle pluimvee dat in hetzelfde lokaal of binnen dezelfde uitloopruijnte wordt gehouden. Het pluimvee van een toom heeft steeds dezelfde leeftijd met uitzondering op bedrijven met geringe capaciteit;
Vereniging:	door de Minister erkende vereniging voor de bestrijding van dierziekten en het hun toevertrouwen van taken die horen tot de bevoegdheid van het Agentschap. Op dit ogenblik zijn er 2 verenigingen, met name Dierengezondheidszorg Vlaanderen (DGZ) en l'Association Régionale de Santé et d'Identification Animales (ARSIA);
Zoönotische <i>Salmonella</i> :	alle serotypes van <i>Salmonella</i> die ziekte kunnen veroorzaken bij de mens.

1.3 De onderzoeken

In het kader van de gezondheidskwalificatie van pluimvee en in het kader van de salmonellabestrijding bij pluimvee worden stalen genomen voor volgende onderzoeken:

- Hygiëneonderzoek
- Aanwezigheid van *Salmonella*
- Wateronderzoek

Afhankelijk van de soort en categorie van pluimvee en de gezondheidskwalificatie van het pluimveebedrijf moeten bepaalde analyses uitgevoerd worden. In principe wordt de staalname per toom uitgevoerd. Een toom is een groep pluimvee met dezelfde gezondheidsstatus dat in hetzelfde lokaal of binnen dezelfde uitloopruijnte wordt gehouden en dat een epidemiologische eenheid vormt. Bij kooisystemen omvat deze term alle dieren die hetzelfde omsloten luchtvolume delen. Op bedrijven met gezondheidskwalificatie B* en met geringe capaciteit (capaciteit < 5.000 stuks) is het mogelijk om de stalen per productieronde te nemen. Een productieronde is een groep van tomen van een zelfde beslag van dezelfde soort, categorie, type en stadium, die samengesteld wordt door de pluimveehouder. In tabel 1.1 wordt een overzicht gegeven van de minimale gezondheidskwalificatie volgens pluimveesoort, categorie en capaciteit van het bedrijf. In de tabellen 1.2 en 1.3 wordt een overzicht gegeven per gezondheidskwalificatie en categorie pluimvee van de minimale uit te voeren onderzoeken voor respectievelijk het hygiëneonderzoek en de salmonellaonderzoeken. In tabel 1.2 zijn de onderzoeken die moeten worden uitgevoerd bij een niet-conform voorgaand hygiënoqram niet opgenomen.

Tabel 1.1: overzicht minimale gezondheidskwalificatie

Pluimveesoort	categorie	capaciteit	gezondheidskwalificatie
Gallus gallus (kippen)	fok	vanaf 200 stuks	A
	leg	vanaf 200 stuks	B*
	vlees	vanaf 200 stuks ¹	B*
		minder dan 5.000 stuks ²	C*
Kalkoenen	fok	vanaf 200 stuks	A
	vlees	vanaf 200 stuks ¹	B*
		minder dan 5.000 stuks ²	C*

Parelhoenders, eenden en ganzen	fok	vanaf 200 stuks	A
	leg	vanaf 5.000 stuks	B
		van 200 tot 4.999 stuks	C
	vlees	vanaf 5.000 stuks	B
van 200 tot 4.999 stuks		C	
Overige soorten	alle categorieën	vanaf 200 stuks	niet van toepassing

- 1. Met uitzondering van de bedrijven die enkel rechtstreeks pluimveevlees leveren aan de consument
- 2. Enkel voor bedrijven die enkel rechtstreeks pluimveevlees leveren aan de consument

Tabel 1.2: overzicht van minimale frequentie voor bemonstering hygiëneonderzoek afhankelijk van de gezondheidskwalificatie en categorie pluimvee

Gezondheidskwalificatie	categorie	tijdstip
A	fok	Voor elke opzet
B*	leg	Voor elke opzet
	vlees	Om de 3 tomen, min 1 maal per jaar Na elke <i>Salmonella</i> positieve toom of productieronde
B	leg	voor elke opzet
	vlees	Om de 3 ronden
C*	vlees	1 maal per jaar en Na een Se of St positieve toom of productieronde
C	leg	vrijgesteld
	vlees	vrijgesteld

In tabel 1.2 zijn de onderzoeken die moeten worden uitgevoerd bij een niet-conform voorgaand hygiënogram niet opgenomen.

Tabel 1.3: overzicht van minimale bemonstering voor *Salmonella* afhankelijk van de gezondheidskwalificatie en categorie pluimvee

Gezondheidskwalificatie	categorie	Officieel/routine	tijdstippen
A	Fok (<i>Gallus gallus</i>)	routine	eendagskuikens
			4 weken
			om de 2 weken tijdens productie
		officieel	16 weken
			22 weken
			46 weken 56 (type leg) of 62 (type vlees) weken ruitomen
	Fok (eenden, ganzen, parelhoenders)	routine	eendagskuikens
			ingang productie
			uitgangscntrole

B*	leg	routine	eendagskuikens
			16 weken
			24 weken
			39 weken
			54 weken
			uitgangscntrole
		ruitomen	
		officieel	1 toom per bedrijf per jaar
B*	vlees	routine	eendagskuikens
			uitgangscntrole
		officieel	1 toom op 10% van de bedrijven per jaar
B	leg	routine	uitgangscntrole
	vlees	routine	uitgangscntrole
C*	vlees	routine	2 maal per jaar
C	leg/vlees	vrijgesteld	

De officiële bemonsteringen worden uitgevoerd door de erkende verenigingen of door het Agentschap, de routine bemonsteringen worden uitgevoerd door de pluimveehouder. De pluimveehouder kan hiervoor beroep doen op de erkende verenigingen of de bedrijfsdierenarts.

De onderzoeken die moeten worden uitgevoerd ingeval van *Salmonella* positieve tomen bij kwalificatie C* zijn niet opgenomen in tabel 1.3 maar worden besproken in hoofdstuk 9.

Het wateronderzoek wordt enkel vereist bij gezondheidskwalificatie A en B*. Een tabel over de uit te voeren onderzoeken afhankelijk van het waterleidingsysteem wordt weergegeven in hoofdstuk 7.

2 Uitvoeren hygiëneonderzoek / hygiënogrammen

Het hygiëneonderzoek wordt uitgevoerd om na te gaan of de reiniging en ontsmetting efficiënt werd uitgevoerd. In tabel 2.1 wordt een overzicht gegeven van de frequenties van uitvoering, afhankelijk van de gezondheidskwalificatie. Een bijkomend hygiëneonderzoek wordt opgelegd aan de bedrijven met braadkippen en vleeskalkoenen na een *Salmonella* positieve toom.

Tabel 2.1: overzicht van de minimale frequentie voor bemonstering hygiëneonderzoek afhankelijk van de gezondheidskwalificatie en categorie pluimvee

Gezondheidskwalificatie	categorie	tijdstip
A	fok	Voor elke opzet
B*	leg	Voor elke opzet
	vlees	Om de 3 ronden, min 1 maal per jaar
		Na elke <i>Salmonella</i> positieve toom of productieronde
B	leg	Voor elke opzet
	vlees	Om de 3 ronden
C*	vlees	1 maal per jaar Na een Se of St positieve toom of productieronde
C	leg	vrijgesteld
	vlees	vrijgesteld

Het is de verantwoordelijkheid van de pluimveehouder om de bedrijfsdierenarts of het erkend laboratorium te contacteren voor de uitvoering van het hygiënogram. Het is eveneens de verantwoordelijkheid van de pluimveehouder om, afhankelijk van het resultaat, de nodige maatregelen toe te passen zoals opgesomd in de bijlage van dit hoofdstuk.

BIJLAGE

TOELICHTINGEN BIJ HET RESULTAAT HYGIËNOGRAM IN GRONDSTALLEN

Voor gebruikspluimvee

- ≤ 1,5 : Akkoord
- > 1,5 en ≤ 3,0 : Op het einde van de volgende leegstandperiode opnieuw een hygiënogram maken.
Na aflevering van een *Salmonella*-positief koppel:
* bij negatief swabonderzoek, na volgende leegstandperiode opnieuw een hygiënogram maken
* bij positief swabonderzoek: na volgende leegstandperiode hygiënogram en swabonderzoek
- > 3,0 : Op het einde van de volgende leegstandperiode laten ontsmetten door een gespecialiseerd bedrijf en opnieuw een hygiënogram maken. Na aflevering van een positief koppel wordt eveneens op het einde van de volgende leegstandperiode een swabonderzoek op *Salmonella* uitgevoerd.

Voor fokpluimvee

- ≤ 1,5 : Akkoord
- > 1,5 en ≤ 3,0 : Betreffende stal opnieuw ontsmetten door een professioneel ontsmettingsbedrijf alvorens nieuwe dieren worden geplaatst. Na de volgende leegstandperiode mogen pas nieuwe dieren worden geplaatst indien de score ≤ 1,5 is.
- > 3,0 : Opnieuw reinigen en ontsmetten en nieuw hygiënogram. Er mogen pas nieuwe dieren worden geplaatst indien de score ≤ 1,5 is.

TOELICHTINGEN BIJ DE UITSLAG HYGIËNOGRAM IN KOOISTALLEN

Voor gebruikspluimvee

- ≤ 2,0 : Akkoord
- > 2,0 en ≤ 3,0: Opnieuw reinigen en ontsmetten alvorens nieuwe dieren worden geplaatst.
- > 3,0 : Opnieuw reinigen en ontsmetten en een nieuw hygiënogram.

Voor fokpluimvee

- ≤ 1,5 : Akkoord
- > 1,5 en ≤ 3,0 : Opnieuw ontsmetten alvorens nieuwe dieren worden geplaatst.
- > 3,0 : Opnieuw reinigen en ontsmetten en een nieuw hygiënogram maken. Er mogen pas nieuwe dieren worden geplaatst als de score ≤ 1,5 is.

TOELICHTINGEN BIJ DE UITSLAG HYGIËNOGRAM IN ROOSTER- EN VOLIERESTALLEN

Voor gebruikspluimvee:

- $\leq 2,0$: Akkoord
- $> 2,0$ en $\leq 3,0$: Opnieuw reinigen en ontsmetten alvorens nieuwe dieren worden geplaatst.
- $> 3,0$: Opnieuw reinigen en ontsmetten en een nieuw hygiënogram.

Voor fokpluimvee:

- $\leq 1,5$: Akkoord
- $> 1,5$ en $\leq 3,0$: Opnieuw ontsmetten alvorens nieuwe dieren worden geplaatst.
- $> 3,0$: Opnieuw reinigen en ontsmetten en een nieuw hygiënogram maken. Er mogen pas nieuwe dieren worden geplaatst als de score $\leq 1,5$ is.

3 Onderzoekslaboratoria voor *Salmonella*

Enkel geaccrediteerde en door het Agentschap erkende laboratoria zijn bevoegd voor de detectie van *Salmonella* in het kader van de gezondheidskwalificatie en de salmonellabestrijding bij gebruikspluimvee. Bij fokpluimvee zijn enkel de erkende verenigingen bevoegd voor de analyses. Een isolaat van elk positief staal wordt doorgestuurd naar het CODA voor serotypering.

Aan ieder staal wordt een code toegekend zodat een vlotte afwerking van de nodige analyses mogelijk is. Deze code wordt vermeld op elk inzendformulier. Een overzicht van de verplichte staalnames en de code van het staal wordt weergegeven in de nota aan LFSAGX en FLVVM en aan de erkende laboratoria en aan ILVO T&V voor de bestrijding van *Salmonella* bij pluimvee en aan de Nationale Referentielaboratoria CODA en WIV van 23-06-2011 met referentie BP-FDS/LABO/691251. De nota is eveneens terug te vinden op de website van het Agentschap.

4 Werkvoorschriften voor de staalnames voor het onderzoek op *Salmonella* bij fokpluimvee

4.1 Inleiding

In onderstaande tabellen wordt een overzicht weergegeven van de tijdstippen van onderzoek op *Salmonella* bij fokpluimvee. Tabel 4.1 geeft een overzicht van de onderzoeken bij kippen en kalkoenen, tabel 4.2 bij de overige soorten pluimvee die onder de gezondheidskwalificatie vallen (parelhoenders, eenden en ganzen).

Tabel 4.1: tijdstip van onderzoek bij fokpluimvee - kippen en kalkoenen

Tijdstip	monsternemer	Soort monsters	Verplicht
Eendagskuikens (4.2.)	(in opdracht van) verantwoordelijke	Inlegvellen Eendagskuikens	Verplicht Facultatief
4 weken (4.4)	(in opdracht van) verantwoordelijke	Overschoentjes of mengmestmonsters	Verplicht
2 weken voor overplaatsing naar legeenheid (4.4.)	Vereniging	Overschoentjes of mengmestmonsters	Verplicht
Ingangscntrole productie (4.3.)	(in opdracht van) verantwoordelijke	Swabs van kratten	facultatief
22 weken (4.4.)	Vereniging	Overschoentjes of mengmestmonsters	Verplicht
46 weken (4.4.)	Vereniging	Overschoentjes of mengmestmonsters	Verplicht
56 of 62 weken (4.4.)	Vereniging	Overschoentjes of mengmestmonsters	Verplicht
Om de 2 weken tijdens de productie (4.4.)	(in opdracht van) verantwoordelijke	Overschoentjes of mengmestmonsters	Verplicht
Bijgeplaatste hanen (4.3.)	(in opdracht van) verantwoordelijke	Swabs van kratten	Verplicht

De bemonstering 2 weken voor de overplaatsing naar de legeenheid wordt zonder tegenbericht uitgevoerd op 16 weken. Indien een toom niet rond de leeftijd van 18 weken overgeplaatst wordt naar de legeenheid moet de vereniging hiervan 6 weken op voorhand verwittigd worden.

Een toom is positief indien *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium, *Salmonella* Virchow, *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Infantis of *Salmonella* Paratyphi B var. Java terug gevonden wordt in een dons, stof of meststaal. Bij positief resultaat kan een bevestigingsonderzoek uitgevoerd worden op kosten van de verantwoordelijke door een vereniging of het Agentschap. Tijdens het bevestigingsonderzoek worden voorlopige maatregelen opgelegd. Het bevestigingsonderzoek bestaat uit 5 meststalen (overschoentjes of mengmest) en 2 stofstalen die elk apart onderzocht worden.

Mogelijks wordt eveneens, op kosten van het Agentschap, een gemengd staal spierweefsel afkomstig van 5 kippen bemonsterd om het gebruik van antimicrobiële middelen na te gaan. Indien een of meerdere stalen positief zijn voor een van de 6 serotypes *Salmonella* of indien het gebruik van antimicrobiële middelen wordt aangetoond, worden definitieve maatregelen opgelegd. Indien *Salmonella* niet kan bevestigd worden en het gebruik van antimicrobiële middelen niet kan aangetoond worden, worden de voorlopige maatregelen opgeheven.

Tabel 4.2: tijdstip van onderzoek bij fokpluimvee – overige soorten

Tijdstip	monsternemer	Soort monsters	Verplicht
Eendagskuikens 4.2.	(in opdracht van) verantwoordelijke	Inlegvellen Eendagskuikens	Verplicht Facultatief
Ingangscntrole productie 4.3.	(in opdracht van) verantwoordelijke	Swabs van bevuilde kratten	Verplicht
Uitgangscntrole productie 4.4.	(in opdracht van) verantwoordelijke	Overschoentjes	Verplicht

Een toom parelhoenders, eenden en ganzen is positief indien *Salmonella* Enteritidis of *Salmonella* Typhimurium gevonden wordt. Er worden echter geen verplichte maatregelen opgelegd aan deze tomen.

4.2 Werkvoorschriften voor het bemonsteren van eendagskuikens

4.2.1 Inlegvellen

Elke toom eendagskuikens wordt gecontroleerd op *Salmonella* aan de hand van met mest besmeurde inlegvellen.

4.2.1.1 Benodigheden

- Steriele plastic zakken
- Etiketten
- Steriele plastic handschoenen
- Inzendformulier
- Retour envelop

Deze pakketten worden aangeleverd door de vereniging waar de analyse wordt uitgevoerd.

4.2.1.2 Werkwijze

4.2.1.2.1 Aantal te nemen stalen

- Bij levering van de eendagskuikens worden stalen genomen van de inlegvellen van de henkuikens en van de haankuikens afzonderlijk;

- Minimaal 20 inlegvellen van dozen met henkuikens en 20 inlegvellen van dozen met haankuikens (of evenveel als er dozen zijn indien dit er minder dan 20 zijn) worden bemonsterd per levering, gelijkmatig verspreid over de vrachtwagen en eventueel aanhanger.

4.2.1.2.2 Uitvoering van de staalname

- Scheur met behulp van steriele plastic handschoenen een duidelijk met mest besmeurd deel (ongeveer 5 op 5 cm) van een inlegvel af. Doe dit in een steriele plastic zak;
- Breng in een zak 20 stukjes van verschillende inlegvellen bij elkaar afkomstig van de henkuikens, in een andere zak 20 stukjes inlegvel afkomstig van de haankuikens;
- Zorg ervoor dat de stalen niet met iets anders in aanraking komen om eventueel besmetting vanuit de omgeving te voorkomen;
- Sluit de zakken onmiddellijk zorgvuldig af en voorzie elke zak van een etiket met de volgende gegevens:
 - Beslagnummer;
 - Hoknummer(s) in Arabische cijfers;
 - Datum van staalname;
 - Inlegvellen hennen of hanen.

4.2.1.2.3 Inzendformulier en binnenbrengen van de stalen op het labo

- De pluimveehouder is verantwoordelijk voor het binnenbrengen van de stalen op het labo. De stalen mogen met de post verstuurd worden;
- Vóór het transport worden de stalen koel (tussen de 2°C en 8°C) bewaard;
- Elke inzending moet vergezeld gaan van een volledig ingevuld inzendformulier (zie bijlage 1);
- De stalen van de inlegvellen moeten binnen de 48 uur aangeboden worden bij een erkende vereniging;
- Een afschrift van het formulier kan bekomen worden bij het binnenbrengen van de stalen op het laboratorium.

4.2.2 Eendagskuikens

Deze staalname is facultatief. Ze kan interessante informatie opleveren over de salmonellastatus van de grootouderdieren. Indien deze niet gevaccineerd zijn tegen *Salmonella*, zouden de eendagskuikens geen antistoffen mogen hebben tegen *Salmonella*. Bij een positief resultaat zullen officiële stalen genomen worden voor bacteriologisch onderzoek. Het bacteriologisch onderzoek op 4 weken is eveneens heel belangrijk bij serologisch positieve eendagskuikens.

4.2.2.1 Benodigheden

- Kuikendozen
- Etiketten
- Steriele handschoenen
- Inzendformulier
- Retourenvelop

Deze benodigheden worden geleverd door de erkende verenigingen en maken onderdeel uit van het pakket voor staalname van inlegvellen. Als kuikendozen worden de kuikendozen gebruikt waarin de eendagskuikens geleverd werden.

4.2.2.2 Werkwijze

4.2.2.2.1 Aantal te nemen stalen

- Bij levering van de eendagskuikens moet men minimaal 20 goed levende henkuikens en 20 goed levende haankuikens kiezen;

- Per volle kuikendoos neemt men slechts één kuiken. Enkel indien het aantal geleverde dozen voor hennen of hanen minder dan 20 bedraagt, kunnen meerdere kuikens per doos genomen worden;
- Er wordt op gelet dat de kuikens gelijkmatig verspreid over de vrachtwagen en eventueel aanhanger genomen worden.

4.2.2.2.2 Uitvoering van de staalname

- Trek de steriele plastic handschoenen aan
- Neem één kuiken uit een volle kuikendoos en plaats het in een reeds geledigde doos (eenmalige verpakking);
- Doe dit voor de henkuikens en haankuikens afzonderlijk zodat beide gescheiden worden verpakt;
- Sluit de twee kuikendozen zorgvuldig af en voorziet elke doos van een etiket met volgende gegevens:
 - Beslagnummer;
 - Hennen of hanen;
 - Hoknummer in Arabische cijfers;
 - Datum van staalname.

4.2.2.2.3 Inzendformulier en binnenbrengen op het laboratorium

- De pluimveehouder is verantwoordelijk voor het binnenbrengen van de stalen bij een erkende vereniging.
- De eendagskuikens worden samen met de stalen van de inlegvellen en het volledig ingevuld inzendformulier (zie bijlage 1) binnengebracht bij een erkende vereniging.
- De stalen van de inlegvellen en de eendagskuikens moeten binnen de 24 uur aangeboden worden bij een erkende vereniging, tijdens de openingsuren.
- Een afschrift van het formulier kan bekomen worden bij het binnenbrengen van de stalen op het laboratorium.
- Levende dieren mogen maximaal 3 dagen oud zijn bij afgifte.

4.3 Werkvoorschriften voor de ingangscntrole van bijgeplaatste hanen en voor de ingangscntrole van poeljen

De verplichte ingangscntrole van bijgeplaatste hanen gebeurt door bacteriologisch onderzoek van mengmeststaal, verspreid genomen in de kratten (bakken, laden, containers) gebruikt voor het transport. De monsterneming gebeurt in opdracht van of door de verantwoordelijke en wordt uitgevoerd bij aankomst op het bedrijf. De ingangscntrole van de poeljen is facultatief voor kippen en kalkoenen (het resultaat van de controle op 16 weken is geldig als ingangscntrole) en verplicht voor eenden, ganzen en parelhoenders. De controle wordt op dezelfde manier uitgevoerd als voor de bijgeplaatste hanen.

De resultaten worden gezonden naar het fokbedrijf zelf, nl. naar de verantwoordelijke en de bedrijfsdierenarts, en naar de volgende schakel, nl. de broeierij. De resultaten worden maandelijks gerapporteerd aan het Agentschap. Positieve resultaten worden uitsluitend gerapporteerd aan het Agentschap. Het Agentschap meldt het positieve resultaat op haar beurt aan de verantwoordelijke van het fokbedrijf en de bedrijfsdierenarts.

Voor het laboratoriumonderzoek bij fokpluimvee geldt dat enkel de laboratoria van de verenigingen bevoegd zijn.

De bijgeplaatste hanen kunnen afkomstig zijn van verschillende productiehokken of –bedrijven. Er worden stalen genomen per lot dat afkomstig is van een ander koppel opfokdieren. De mengmeststalen moeten goed verspreid genomen worden over het ganse lot geleverde dieren.

4.3.1 Benodigheden

- Steriele swabs
- Steriele plastic zakken of potten
- Etiketten
- Steriele plastic handschoenen
- Inzendformulier
- Retourenvelop

Deze pakketten worden aangeleverd door de vereniging waar de analyse wordt uitgevoerd.

4.3.2 Werkwijze

4.3.2.1 Aantal te nemen stalen

- Bij levering van het opgefokte pluimvee worden stalen genomen van mest die zich in de kratten, bakken, laden of containers bevindt, bij opgefokt pluimvee voor hennen en hanen afzonderlijk.
- Per koppel van herkomst moeten 60 individuele mestswabs genomen worden, bij voorkeur blindedarmmest. Deze 60 individuele swabs worden samengevoegd tot één mengmeststaal.
- Per eenheid (krat, bak, lade container) neemt men maximaal 2 swabs. Enkel indien een lot geleverd wordt in minder dan 30 eenheden kan men meer dan 2 swabs nemen per eenheid. In dit geval moeten erop toegezien worden dat alle eenheden bij de staalname betrokken worden.
- De stalen moeten gelijkmatig verspreid over de geleverde dieren genomen worden.

4.3.2.2 Uitvoering

- Neem met behulp van een steriele swab ongeveer een gram mest van de bodem van een eenheid. Draag hiervoor de steriele plastic handschoenen. Doe de swab met mest in een steriele plastic zak of pot.
- Kies minstens 30 verschillende eenheden om het mengmeststaal van 60 swabs samen te stellen. Neem bij opgefokte hennen en hanen zowel mengmest uit de eenheden met hennen als met hanen.
- Zorg ervoor dat de swabs niet met iets anders in aanraking komen om eventueel besmetting vanuit de omgeving te voorkomen.
- Indien het geleverde lot kippen afkomstig is uit meer dan één opfokhok, worden per opfokhok afzonderlijke mengstalen genomen.
- Sluit de zakken of potten direct na de staalname zorgvuldig af en voorzie elke zak of pot van een etiket met volgende gegevens:
 - Eigen beslagnummer
 - Eigen hoknummer in Arabische cijfers
 - Datum staalname
 - Aard van het staal
 - Hanen

4.3.2.3 Inzendformulier en binnenbrengen op het labo

- De pluimveehouder is verantwoordelijk voor het binnenbrengen van de stalen op het labo.
- Elke inzending wordt vergezeld van het volledig ingevuld inzendformulier (zie bijlage 1).
- Een afschrift van het formulier kan bekomen worden bij het binnenbrengen van de stalen op het laboratorium.
- De stalen moeten binnen de 48 uur na staalname aangeboden worden op het laboratorium.

- De swabs moeten tussen de 2°C en 8°C bewaard worden.

Deze pakketten worden aangeleverd door de vereniging waar de analyse wordt uitgevoerd.

4.4 Werkvoorschriften voor overschoentjes en mengmestmonsters

Bij parelhoenders, eenden en ganzen wordt dit onderzoek uitgevoerd binnen de 2 weken voor de overplaatsing naar de legeenheid en binnen de 3 weken voor de dieren geslacht worden.

Voor elke toom fokpluimvee (kippen) is een *Salmonella* controle verplicht op meststalen, op een leeftijd van 4 weken, 16 weken en tijdens de productie om de 2 weken vanaf 24 weken tot de dieren geslacht worden. De staalname wordt uitgevoerd door de methode van overschoentjes in grondstallen of door het nemen van mengmest in kooihuisvesting.

Binnen de 2 weken voor de overplaatsing naar de legeenheid (ongeveer 16 weken) en op de leeftijd van 22 weken, 46 weken en op 56 (type vlees) of 62 (type leg) weken wordt de bemonstering uitgevoerd door staalnemers van de verenigingen. Op de andere tijdstippen gebeurt de monsterneming door of in opdracht van de verantwoordelijke.

Het resultaat van het *Salmonella*-onderzoek, uitgevoerd door de verenigingen, wordt meegedeeld aan de pluimveehouder en aan zijn bedrijfsdierenarts. Bij isolatie van een te bestrijden serotype *Salmonella* worden de resultaten rechtstreeks en uitsluitend gemeld aan het Agentschap. Enkel het Agentschap geeft het resultaat door aan de verantwoordelijke en de bedrijfsdierenarts. Bij parelhoenders, eenden en ganzen wordt elk resultaat meegedeeld aan de pluimveehouder en de bedrijfsdierenarts, ook alle positieve resultaten.

4.4.1 Overschoentjes (niet-kooihuisvesting)

4.4.1.1 Benodigdheden

- Per toom 1 paar plastic overschoentjes
- Per toom 5 paar absorberende overschoentjes
- Per toom 2 steriele plastic zakken, voorzien van etiketten
- 0.8% keukenzout + 0.1% pepton in steriel gedeïoniseerd water of steriel water (dat zeker geen kiemgroei-remmende componenten bevat)
- Etiketten
- Inzendformulier
- Retourenvelop

Deze pakketten worden aangeleverd door de vereniging waar de analyse wordt uitgevoerd.

4.4.1.2 Werkwijze

4.4.1.2.1 Aantal te nemen stalen

Per toom worden 5 paar overschoentjes genomen. Alle onderdelen van het hok, ook die met strooisel en latten, moeten representatief bemonsterd worden. Deze 5 paar overschoentjes worden na de staalname gepoold over 2 recipiënten, 1 recipiënt met 2 paar overschoentjes en 1 recipiënt met 3 paar overschoentjes.

4.4.1.2.2 Uitvoering staalname

- Was voor de staalname altijd zorgvuldig uw handen;
- Bevochtig de overschoentjes of met 0.8% keukenzout + 0.1% pepton in steriel gedeïoniseerd water, of met steriel water (zeker geen water waar ontsmettingsmiddelen of antimicrobiële middelen inzit);

- Trek in het hok over het hokeigen schoeisel eerst plastic overschoentjes en daarover een paar bevochtigde overschoentjes aan;
- Verdeel het hok visueel in 5 gelijke delen;
- Elk deel wordt met 1 paar bevochtigde overschoentjes afgestapt;
- Verdeel de 5 paar overschoentjes bij het verlaten van het hok in de 2 steriele plastic zakken als volgt: 2 paar in 1 zak en 3 paar in andere zak;
- Sluit iedere zak direct na het vullen zorgvuldig;
- Vul de gegevens op het etiket in:
 - Beslagnummer;
 - Hoknummer in Arabische cijfers;
 - Datum staalname;
 - Aard van het staal: overschoentjes

4.4.1.2.3 Aanvraagformulier

- De pluimveehouder is verantwoordelijk voor het binnenbrengen van de stalen op het labo;
- Elke inzending moet vergezeld zijn van een volledig ingevuld inzendformulier (zie bijlage 1);
- Een afschrift van het formulier wordt bewaard op het bedrijf;
- De stalen moeten binnen de 48 uur aangeboden worden op het erkend laboratorium;
- De stalen moeten zo worden verpakt dat onderweg geen lekkage kan optreden.

4.4.2 Mengmestmonsters (kooihuisvesting)

4.4.2.1 Benodigheden

- Per toom 2 steriele plastic zakken, voorzien van etiketten;
- Per toom 2 paar steriele handschoenen;
- Inzendformulier;
- Retourenvelop.

Deze pakketten worden aangeleverd door de vereniging waar de analyse wordt uitgevoerd.

4.4.2.2 Werkwijze

4.4.2.2.1 Aantal te nemen stalen

- Per toom worden 2 verzamemonsters mest genomen, elk bestaande uit natuurlijk gemengde mest genomen op minimaal 60 verschillende plaatsen en een totaal van minimaal 150 gram mest per staal;
- De staalname wordt evenredig verspreid over de stal uitgevoerd.

4.4.2.2.2 Uitvoering van de staalname

- Was de handen zorgvuldig voor de staalname;
- Trek de steriele plastic handschoenen aan;
- Neem op 60 verschillende plaatsen in de stal een meststaal (telkens ongeveer 5 tot 10 gram);
- De mest wordt verzameld:
 - Ofwel van mestbanden onder elke kooilaag. De mest wordt verzameld na het in werking stellen van mestbanden en mestschrappers en aan het einde van de mestbanden;
 - Ofwel van een mestopvangsysteem waarbij de mest via mestgoten in een mestput onder de stal terechtkomt. De mest wordt verzameld na het afschrappen van de mestschraper;
 - Ofwel van een systeem met trapkooien die niet recht onder elkaar staan, zodat de feces direct in de mestput vallen. De mest wordt verzameld in de mestput;
- Doe de mest onmiddellijk in een steriele plastic zak of pot;

- Sluit de zak of pot direct na de staalname zorgvuldig en voorzie hem van een etiket met volgende gegevens:
 - Beslagnummer;
 - Hoknummer in Arabische cijfers;
 - Datum staalname;
 - Mest.
- Per toom worden 2 mengmestmonsters verzameld. De werkwijze moet dus worden herhaald voor de 2^e staalname.

4.4.2.2.3 Aanvraagformulier

- Elke zending moet vergezeld zijn van een volledig ingevuld inzendformulier (zie bijlage 1);
- Een afschrift van het formulier wordt bewaard op het bedrijf;
- De stalen moeten binnen de 48 uur aangeboden worden op het erkend laboratorium;
- De stalen moeten zo worden verpakt dat onderweg geen lekkage kan optreden.

BIJLAGE 1

Inzendformulier

De inzendformulieren kunnen bekomen worden bij de erkende verenigingen. Op het inzendformulier moeten minimaal volgende gegevens vermeld worden:

- Beslagnummer;
- Beslag adres;
- Naam van de verantwoordelijke;
- Hoknummer in Arabische cijfers volgens bedrijfsplan;
- Geboortedatum;
- Datum van opzet van de toom;
- Identificatie van de bedrijfsdierenarts;
- Monsternemer (verantwoordelijke, bedrijfsdierenarts, naam vereniging)
- Pluimveesoort (kippen, kalkoenen, parelhoenders, eenden of ganzen);
- Categorie pluimvee: fokpluimvee;
- Type pluimvee: leg, vlees, gemengd
- Onderzoekstijdstip:
 - Eendagskuikens
 - Week X
 - Ingangscontrole (opgefokte hennen of bijgeplaatste hanen)
- Aard van het materiaal
 - Inlegvellen
 - Mengmeststaal
 - Overschoentjes
 - Eendagskuikens
- Datum laatste salmonellavaccinatie en naam vaccin
- Datum bemonstering
- Handtekening verantwoordelijke

5 Werkvoorschriften voor de staalnames voor het onderzoek op *Salmonella* bij gebruikspluimvee type leg

5.1 Inleiding

Voor gebruikspluimvee type leg, met uitzondering van de legkippen, wordt er enkel een salmonellaonderzoek uitgevoerd op het einde van de productie, binnen de 3 weken voordat de dieren geslacht worden (uitgangscntrole). Het onderzoek wordt uitgevoerd volgens hoofdstuk 5.3.

In het kader van de salmonellabestrijding en de gezondheidskwalificatie worden op volgende tijdstippen monsters genomen bij leghennen:

- Eendagskuikens;
- 2 weken voor de overplaatsing naar de legeenheid;
- 24 weken;
- 39 weken;
- 54 weken;
- 3 weken voor het slachten (uitgangscntrole).

Bij een tweede productieperiode worden eveneens monsters genomen in de eerste drie weken, in het midden en in de laatste 3 weken van de 2^e productieperiode. De tijd tussen 2 monsternames mag niet meer dan 15 weken bedragen. Alle monsters worden genomen door of in opdracht van de pluimveehouder.

De monsters bij eendagskuikens en de uitgangscntrole worden onderzocht in een erkende laboratorium (zie website Agentschap); voor het onderzoek van de overige monsters zijn de verenigingen bevoegd.

Het resultaat van het salmonellaonderzoek wordt meegedeeld aan de pluimveehouder en aan zijn bedrijfsdierenarts, positieve resultaten worden rechtstreeks genotificeerd aan het Agentschap. Het Agentschap meldt de positieve resultaten aan de pluimveehouder en de bedrijfsdierenarts en legt de nodige maatregelen op.

Bij leghennen is een resultaat positief indien *Salmonella* Enteritidis of *Salmonella* Typhimurium gevonden wordt in één of meerdere stalen. Bij positief resultaat is het mogelijk om een bevestigingsonderzoek te laten uitvoeren indien de leghennen niet onder invloed staan van antimicrobiële middelen. De staalname wordt uitgevoerd door een vereniging of het Agentschap. Het onderzoek bestaat uit 5 mestmonsters (overschoentjes of mengmest) en 2 stofmonsters. Er wordt eveneens een controle uitgevoerd op het gebruik van antimicrobiële middelen. Hiervoor worden 5 levende kippen verzameld om een gemengd spiermonster te bekomen. Bij negatief bevestigingsonderzoek (zowel negatief salmonellaonderzoek als negatief onderzoek op het gebruik van antimicrobiële middelen) moet de toom om de 6 weken in plaats van om de 15 weken door de bedrijfsdierenarts bemonsterd worden.

5.2 Voorschriften voor de bemonstering van eendagskuikens

Eendagskuikens worden door de pluimveehouder bemonsterd voor bacteriologisch onderzoek op de aanwezigheid van *Salmonella* door middel van stukjes inlegvellen van de transportkragen.

5.2.1 Inlegvellen

5.2.1.1 Benodigheden

- Steriele plastic zak
- Etiketten
- Steriele plastic handschoenen
- Inzendformulier
- Retourenvelop

5.2.1.2 Werkwijze

5.2.1.2.1 Aantal te nemen stalen

Een lot eendagskuikens kan samengesteld zijn uit kuikens van verschillende tomen ouderdieren. Het is belangrijk dat de stalen goed verspreid genomen worden.

- Indien de levering van eendagskuikens bestaat uit een vrachtwagen met aanhanger moeten de stalen gelijkmatig verspreid worden over beide transportmiddelen;
- Minimaal 20 inlegvellen van dozen, bakken of containers met kuikens (of evenveel als er inlegvellen zijn indien dit er minder dan 20 zijn) worden bemonsterd per levering en per vrachtwagen (met eventueel aanhanger).

5.2.1.2.2 Uitvoering staalname

- Scheur met behulp van steriele plastic handschoenen een duidelijk met mest besmeurd deel (ongeveer 5 op 5 cm) van een inlegvel af. Doe dit in een steriele plastic zak;
- Breng in een zak 20 stukjes van verschillende inlegvellen in de plastic zak;
- Zorg ervoor dat de stalen niet met iets anders in aanraking komen om eventueel besmetting vanuit de omgeving te voorkomen;
- Sluit de zakken onmiddellijk zorgvuldig af en voorzie elke zak van een etiket met de volgende gegevens:
 - Beslagnummer;
 - Hoknummer(s) in Arabische cijfers;
 - Datum van staalname;
 - Inlegvellen leghennen.

5.2.1.2.3 Inzendformulier en binnenbrengen op het laboratorium

- Elke inzending moet vergezeld zijn van een volledig ingevuld inzendformulier (zie bijlage 1);
- Een afschrift van het formulier wordt bewaard op het bedrijf;
- De stalen van de inlegvellen moeten binnen de 48 uur aangeboden worden op het erkend laboratorium. Een recente lijst van de erkende laboratoria vindt u terug op de website van het Agentschap (www.favv.be).
- De stalen moeten zo worden verpakt dat onderweg geen lekkage kan optreden.

5.3 Werkvoorschrift voor de overige onderzoeken

Deze werkvoorschriften zijn van toepassing op de bemonstering uitgevoerd bij leghennen op 16 weken, 24 weken, 39 weken, 54 weken, tijdens een tweede productieperiode en op de uitgangscntrole. Bij overige legpluimvee zijn ze van toepassing op de uitgangscntrole. De uitgangscntrole wordt uitgevoerd in de laatste 3 weken voor het slachten. De bemonstering gebeurt door of in opdracht van de pluimveehouder. Bij de 6-wekelijkse controles na een conform bevestigingsonderzoek worden de monsters genomen door de bedrijfsdierenarts. De resultaten van de uitgangscntrole moet vermeld worden op het VKI document, evenals alle positieve resultaten tijdens de productieperiode. Een kopie van het beproevingsverslag moet het VKI document

vergezellen. Op het VKI document moet eveneens vermeld worden indien een toom bij een van de vorige bemonsteringen positief was voor *Salmonella*, inclusief het serotype.

Het type staal dat genomen wordt is afhankelijk van het type huisvesting. Bij kooihuisvesting worden mengmeststalen genomen, bij niet-kooihuisvesting overschoentjes.

5.3.1 Overschoentjes

5.3.1.1 Benodigdheden

- Per toom twee paar overschoentjes;
- Per toom een steriele plastic zak of pot ;
- Steriele plastic handschoenen;
- Bevochtigingsvloeistof (0,8% keukenzout + 0,1% pepton in steriel gedeïoniseerd water of steriel water) dat zeker geen kiemgroeiremmende componenten bevat;
- Etiketten;
- Inzendformulier;
- Retourenvelop;

Deze pakketten worden aangeleverd door het laboratorium waar de analyse wordt uitgevoerd.

5.3.1.2 Werkwijze

5.3.1.2.1 Aantal te nemen stalen

- Alle onderdelen van het hok, ook die met strooisel en latten, moeten representatief bemonsterd worden. Alle afzonderlijke delen van het hok dienen bemonsterd te worden.
- Per hok worden 2 paar overschoentjes genomen, gelijk verdeeld over elke helft van het hok. Alle overschoentjes worden in één recipiënt gestopt.

5.3.1.2.2 Uitvoering staalname

- Was voor de staalname altijd zorgvuldig de handen;
- Bevochtig de overschoentjes met de bevochtigingsvloeistof;
- Trek in het hok over het hokeigen schoeisel een paar bevochtigde overschoentjes aan;
- Verdeel het hok visueel in 2 gelijke delen;
- Elk deel wordt met 1 paar overschoentjes afgestapt;
- Sluit zorgvuldig de zak of pot direct na het vullen;
- Vul de gegevens op het etiket in:
 - Beslagnummer;
 - Hoknummer in Arabische cijfers;
 - Datum staalname;
 - Overschoentjes.

5.3.1.2.3 Inzendformulier en binnenbrengen op het laboratorium

- Elke inzending moet vergezeld zijn van een volledig ingevuld inzendformulier (zie bijlage 1);
- Een afschrift van het formulier wordt bewaard op het bedrijf;
- De stalen moeten binnen de 48 uur aangeboden worden op het erkend laboratorium. Een recente lijst van de erkende laboratoria vindt u terug op de website van het Agentschap (www.favv.be).
- De stalen moeten zo worden verpakt dat onderweg geen lekkage kan optreden.

5.3.2 Mengmeststalen

5.3.2.1 Benodigdheden

- Per toom 2 steriele plastic zakken of potten;
- Steriele plastic handschoenen (2 paar per toom);

- Etiketten;
- Inzendformulier;
- Retourenvelop;

5.3.2.2 *Werkwijze*

5.3.2.2.1 Aantal te nemen stalen

- Per toom dienen 2 verzamelmonsters mest genomen te worden, elk bestaande uit natuurlijk gemengde mest genomen op minimaal 60 verschillende plaatsen en een totaal van minimaal 150 gram mest per stal;
- De stalname wordt evenredig verspreid over de stal uitgevoerd.

5.3.2.2.2 Uitvoering stalname

- Was voor de stalname zorgvuldig de handen;
- Ga in de stal;
- Trek de steriele plastic handschoenen aan;
- Neem op 60 verschillende plaatsen in de stal een meststaal (ongeveer 5 tot 10 gram).
Afhankelijk van het systeem worden de stalen op volgende plaatsen genomen:
 - Ofwel van mestbanden onder elke kooilaag. De mest wordt verzameld na het in werking stellen van mestbanden en mestschrapers en aan het einde van de mestbanden;
 - Ofwel van een mestopvangsysteem waarbij de mest via mestgoten in een mestput onder de stal terechtkomt. De mest wordt verzameld na het afschrapen van de mestschraper;
 - Ofwel van een systeem met trapkooien die niet recht onder elkaar staan, zodat de feces direct in de mestput vallen. De mest wordt verzameld in de mestput.
- Doe de mestmonsters onmiddellijk in een steriele plastic zak of pot;
- Sluit de zak of pot zorgvuldig direct na stalname en voorzie hem van een etiket waarop volgende gegevens worden ingevuld:
 - Beslagnummer
 - Hoknummer in Arabische cijfers
 - Datum stalname
 - Mengmeststalen

5.3.2.2.3 Inzendformulier en binnenbrengen op het labo

- Elke inzending moet vergezeld zijn van een volledig ingevuld inzendformulier (zie bijlage 1);
- Een afschrift van het formulier wordt bewaard op het bedrijf;
- De stalen moeten binnen de 48 uur aangeboden worden op het erkend laboratorium. Een recente lijst van de erkende laboratoria vindt u terug op de website van het Agentschap (www.favv.be).
- De stalen moeten zo worden verpakt dat onderweg geen lekkage kan optreden.

BIJLAGE 1

Inzendformulier

De inzendformulieren kunnen bekomen worden bij de erkende laboratoria. Op het inzendformulier moeten minimaal volgende gegevens vermeld worden:

- Beslagnummer;
- Beslag adres;
- Naam van de verantwoordelijke;
- Hoknummer in Arabische cijfers volgens bedrijfsplan;
- Geboortedatum (bij verschillende geboortedata, steeds de oudste datum vermelden);
- Datum van opzet van de toom;
- Identificatie van de bedrijfsdierenarts;
- Staalnemer (verantwoordelijke, bedrijfsdierenarts, naam erkend laboratorium)
- Pluimveesoort (kippen, kalkoenen, parelhoenders, eenden of ganzen);
- Categorie pluimvee: gebruikspluimvee;
- Type pluimvee: leg;
- Onderzoekstijdstip:
 - Eendagskuikens;
 - Week X;
 - Uitgangscntrole;
- Bij eendagskuikens en controle op 24 weken:
 - Bedrijf van herkomst
 - Broeierij identificatie (eendagskuikens);
 - Identificatie opfokbedrijf met hoknummer (24 weken);
- Aard van het materiaal
 - Inlegvellen
 - Mengmeststaal
 - Overschoentjes
- Datum laatste salmonellavaccinatie en naam vaccin
- Datum bemonstering
- Handtekening verantwoordelijke

6 Werkvoorschriften voor de staalname voor het onderzoek op *Salmonella* bij gebruikspluimvee type vlees

6.1 Inleiding

Bij gebruikspluimvee van het type vlees worden stalen genomen (overschoentjes) in de laatste 3 weken voor de dieren geslacht worden. Braadkippen en vleeskalkoenen worden eveneens bemonsterd als eendagskuikens. Een toom is positief indien *Salmonella* gedetecteerd wordt, ongeacht het serotype. Dit hoofdstuk is niet van toepassing op de bedrijven met gezondheidskwalificatie C* (zie hoofdstuk 9) en C (vrijgesteld van onderzoek).

6.2 Voorschriften voor de bemonstering van eendagskuikens

Eendagskuikens worden bemonsterd voor bacteriologisch onderzoek op de aanwezigheid van *Salmonella* door middel van stukjes inlegvellen van de transportkratten. Het resultaat van het onderzoek bij het uitkippen in de broeierij is eveneens geldig indien de onderstaande voorschriften gevolgd werden. De verantwoordelijkheid voor het hebben van een salmonellaresultaat bij eendagskuikens ligt in beide gevallen bij de pluimveehouder.

6.2.1 Broeierijonderzoek eendagskuikens

De stalen worden genomen door de broeier. De erkende laboratoria zijn bevoegd voor de analyse. Het staal moet betrekking hebben op de aangeleverde partij eendagskuikens. Indien een partij uit meer dan 50.000 eendagskuikens bestaat moeten minstens 2 stalen genomen worden.

6.2.1.1 Benodigdheden

- Steriele plastic zak;
- Etiketten;
- Steriele plastic handschoenen;
- Inzendformulier;
- Retourenvelop.

6.2.1.2 Werkwijze

- Het staal wordt samengesteld naar keuze:
 - Inlegvellen: verzamel een samengesteld monster, met behulp van de handschoenen, van met feces besmeurde inlegvellen van uitkomstladen. Het monster wordt verdeeld over 5 verschillende uitkomstladen om in totaal een bemonsterde oppervlakte van 1,2m² te bekomen.

OF

- Dons: verzamel met behulp van de steriele handschoenen een samengesteld donsmonster. Het dons wordt verzameld van het gehele oppervlakte van de bodem van in totaal minstens 5 uitkomstladen of van dons op 5 plaatsen met inbegrip van de vloer, in alle (maximaal 5) uitkomstkasten en waarbij minstens één monster per koppel waarvan eieren afkomstig zijn wordt genomen.

OF

- Gebroken eierschalen: verzamel met behulp van de steriele handschoenen een monster bestaande uit gebroken eierschalen genomen van 25 afzonderlijke uitkomstladen afkomstig van 5 broedstoven. Neem ongeveer 10g per uitkomstlade om

een mengmonster van 250g te bekomen. Het mengmonster wordt voorzichtig fijngemaakt en gemengd waaruit een monster van 25g wordt genomen om te analyseren.

- Plaats het monster in de hiervoor voorziene steriele plastic zak en zorg ervoor dat het staal niet met iets anders in aanraking komt om eventueel besmetting van uit de omgeving te voorkomen. Sluit de zak onmiddellijk zorgvuldig af en voorzie de zak van een etiket met de volgende gegevens:
 - Adres van de broeierij;
 - Aard van het monster:
 - Inlegvellen
 - Dons
 - Gebroken eierschalen
 - Aantal eendagskuikens bemonsterd;
 - Bestemming van de eendagskuikens (beslagnummer en hoknummer)
 - Datum staalname.
- Indien de bemonsterde partij uit meer dan 50.000 eendagskuikens bestaat moet een tweede staal genomen worden.

6.2.1.3 Aanvraag analyse en verzending naar het laboratorium

- De broeierij is verantwoordelijk voor het verzenden van het staal naar het laboratorium.
- Elke zending wordt vergezeld van een volledig ingevuld inzendformulier.
- Het inzendformulier wordt ter beschikking gesteld door de erkende laboratoria.
- Het staal worden binnen de 24 uur afgeleverd op een erkend laboratorium.
- De stalen worden gekoeld bewaard (tussen de 2°C en 8°C).

6.2.2 Inlegvellen

6.2.2.1 Benodigheden

- Steriele plastic zak
- Etiketten
- Steriele plastic handschoenen
- Inzendformulier
- Retour envelop

6.2.2.2 Werkwijze

6.2.2.2.1 Aantal te nemen stalen

Een lot eendagskuikens kan samengesteld zijn uit kuikens van verschillende tomen ouderdieren. Het is belangrijk dat de stalen goed verspreid genomen worden.

- Indien de levering van eendagskuikens bestaat uit een vrachtwagen met aanhanger moeten de stalen gelijkmatig verspreid worden over beide transportmiddelen;
- Minimaal 20 inlegvellen van dozen, bakken of containers met kuikens (of evenveel als er inlegvellen zijn indien dit er minder dan 20 zijn) worden bemonsterd per levering en per vrachtwagen (met eventueel aanhanger).

6.2.2.2.2 Uitvoering staalname

- Scheur met behulp van steriele plastic handschoenen een duidelijk met mest besmeurd deel (ongeveer 5 op 5 cm) van een inlegvel af. Doe dit in een steriele plastic zak;
- Breng in een zak 20 stukjes van verschillende inlegvellen in de plastic zak;
- Zorg ervoor dat de stalen niet met iets anders in aanraking komen om eventueel besmetting vanuit de omgeving te voorkomen;

- Sluit de zakken onmiddellijk zorgvuldig af en voorzie elke zak van een etiket met de volgende gegevens:
 - Beslagnummer;
 - Hoknummer(s) in Arabische cijfers;
 - Datum van staalname;
 - Inlegvellen braadkippen/vleeskalkoenen.

6.2.2.2.3 Inzendformulier en binnenbrengen op het laboratorium

- Elke inzending moet vergezeld zijn van een volledig ingevuld inzendformulier (zie bijlage 1);
- Een afschrift van het formulier wordt bewaard op het bedrijf;
- De pluimveehouder is ervoor verantwoordelijk dat de stalen van de inlegvellen binnen de 48 uur aangeboden worden op het erkend laboratorium. Een recente lijst van de erkende laboratoria vindt u terug op de website van het Agentschap (www.favv.be).
- De stalen moeten zo worden verpakt dat onderweg geen lekkage kan optreden.

6.3 Werkvoorschrift voor uitgangscntrole

Deze werkvoorschriften zijn van toepassing op de bemonstering uitgevoerd in de laatste 3 weken voor het slachten. De bemonstering gebeurt door of in opdracht van de pluimveehouder.

De resultaten van de uitgangscntrole, inclusief het resultaat van de serotypering ingeval *Salmonella* aanwezig is, moeten vermeld worden op het VKI document. Een kopie van het (de) beproevingsverslag(en) moet het VKI document vergezellen. Op het VKI document moet eveneens vermeld worden indien een toom bij een van de vorige bemonsteringen positief was voor *Salmonella*, inclusief het serotype.

De analyses worden uitgevoerd in de erkende laboratoria (zie lijst website Agentschap).

6.3.1 Benodigdheden

- Per toom twee paar overschoentjes;
- Per toom een steriele plastic zak of pot;
- Per toom een extra zak;
- Steriele plastic handschoenen;
- Bevochtigingsvloeistof (0,8% keukenzout + 0,1% pepton in steriel gedeïoniseerd water of steriel water) dat zeker geen kiemgroeiremmende componenten bevat;
- Etiketten
- Inzendformulier
- Retourenvelop

Deze pakketten worden aangeleverd door het laboratorium waar de analyse wordt uitgevoerd.

6.3.2 Werkwijze

6.3.2.1 Aantal te nemen stalen

- Alle onderdelen van het hok, ook die met strooisel en latten, moeten representatief bemonsterd worden. Alle afzonderlijke delen van het hok dienen bemonsterd te worden.
- Per hok worden 2 paar overschoentjes genomen, gelijk verdeeld over elke helft van de stal. De overschoentjes worden in één recipiënt gestopt.

6.3.2.2 Uitvoering staalname

- Was voor de staalname altijd zorgvuldig de handen;
- Bevochtig de overschoentjes met de bevochtigingsvloeistof;
- Trek in het hok over het hokeigen schoeisel een paar bevochtigde overschoentjes aan;

- Verdeel het hok visueel in 2 gelijke delen;
- Elk deel wordt met 1 paar overschoentjes afgestapt;
- Breng ieder paar overschoentjes in een afzonderlijk recipiënt;
- Sluit zorgvuldig ieder zak direct na het vullen;
- Vul de gegevens die betrekking hebben op beide stalen op het etiket in:
 - Beslagnummer
 - Hoknummer in Arabische cijfers
 - Datum staalname
 - Overschoentjes

6.3.3 Inzendformulier en binnenbrengen op het laboratorium

- Per toom moet elke inzending vergezeld zijn van een volledig ingevuld inzendformulier (zie bijlage 1);
- Een afschrift van het formulier wordt bewaard op het bedrijf;
- De stalen moeten binnen de 48 uur aangeboden worden op het erkend laboratorium. Een recente lijst van de erkende laboratoria vindt u terug op de website van het Agentschap (www.favv.be).
- De stalen moeten zo worden verpakt dat onderweg geen lekkage kan optreden.

BIJLAGE 1

Inzendformulier

De inzendformulieren kunnen bekomen worden bij de erkende laboratoria. Op het inzendformulier moeten minimaal volgende gegevens vermeld worden:

- Beslagnummer;
- Beslag adres;
- Naam van de verantwoordelijke;
- Hoknummer in Arabische cijfers volgens bedrijfsplan;
- Geboortedatum (bij verschillende geboortedata, steeds de oudste datum vermelden);
- Datum van opzet van de toom;
- Identificatie van de bedrijfsdierenarts;
- Staalnemer (verantwoordelijke, bedrijfsdierenarts, naam erkend laboratorium);
- Pluimveesoort (kippen, kalkoenen, parelhoenders, eenden of ganzen);
- Categorie pluimvee: gebruikspluimvee;
- Type pluimvee: vlees;
- Onderzoekstijdstip:
 - Broeierijcontrole
 - Eendagskuikens;
 - Uitgangscontrole;
- Aard van het materiaal
 - Dons/gebroken eischalen
 - Inlegvellen
 - Mengmeststaal
 - Overschoentjes
- Datum bemonstering
- Handtekening verantwoordelijke

7 Voorschriften voor de staalname voor het onderzoek op *Salmonella* na reinigen en ontsmetten

7.1 Inleiding

Het onderzoek op *Salmonella* na reinigen en ontsmetten wordt uitgevoerd bij fokpluimvee indien de laatste toom positief was voor volgende serotypes *Salmonella*: Enteritidis, Typhimurium, Virchow, Hadar, Infantis en Paratyphi B var. Java, bij leghennen en bedrijven met kwalificatie C* ingeval van *Salmonella* Enteritidis en *Salmonella* Typhimurium en bij braadkippen en vleeskalkoenen ingeval van zoönotische *Salmonella*. Het is de bedoeling geen nieuwe toom op te zetten in een stal die nog besmet is met *Salmonella*. De staalname wordt uitgevoerd door de bedrijfsdierenarts (legghennen, braadkippen en vleeskalkoenen) of door een vereniging (fokpluimvee, braadkippen en vleeskalkoenen) binnen de 24 tot 72 uur na desinfectie. Tussen de desinfectie en de staalname moet de ruimte minstens 2 uur gelucht zijn. De verantwoordelijke geeft de opdracht aan de bedrijfsdierenarts of een vereniging voor staalname.

De lijst met erkende laboratoria voor het onderzoek op *Salmonella* na reinigen en ontsmetten is terug te vinden op de website van het Agentschap (www.favv.be).

7.2 Benodigheden

- 2 plastic potten;
- Gebufferd pepton of fysiologische zoutoplossing;
- Steriele wattenstaafjes/swabs;
- Steriele plastic handschoenen;
- Etiketten;
- Set beschermende kledij en gasmasker;
- Koelbox;
- Inzendformulier;
- Retourenvelop.

7.3 Werkwijze

Voordat de bedrijfslokalen betreden worden, worden hygiënische en beschermende maatregelen genomen. Gebruik bij voorkeur bedrijfseigen kledij, hokeigen schoeisel en eventueel een gasmasker. Bij gebrek aan propere bedrijfskledij wordt een zelf meegebrachte set wegwerpkledij gebruikt. Voor het uitvoeren van de staalname worden wegwerphandschoenen gedragen.

7.3.1 Aantal te nemen stalen

Er worden 2 x 25 swabs per stal genomen. De stal wordt overlangs in 2 gelijke delen verdeeld. In elk deel worden 25 monsters genomen. Bij productieronden worden de stalen over de betrokken hokken verdeeld.

Er worden stalen genomen van de plaatsen waar zich nog resterend vuil (mestresten) bevindt maar niet van natte oppervlakten. Met de overblijvende swabs (bij gebrek aan vuile plaatsen die nog niet bemonsterd zijn), worden de plaatsen bemonsterd zoals beschreven voor het hygiëneonderzoek (zie hoofdstuk 1 en bijlage IV van de omzendbrief betreffende de gezondheidskwalificatie van pluimvee, bijlage 1, 2, 3 en 4), zoveel mogelijk rekening houdend met het aantal per locatie:

- In bijlage 1 en 4: punt 1 tot 7

- In bijlage 2: punt 1 tot 8 en in leghennenstallen eveneens punt 10
- In bijlage 3: punt 1 tot 8 en in leghennenstallen eveneens punt 10
- Om tot 25 swabs te komen mogen de overige swabs op een willekeurige plek in de stal genomen worden.

7.3.2 Uitvoering staalname

- Trek de steriele handschoenen aan;
- Bevochtig een wattenstaafje in fysiologische zout- of peptonoplossing dat geen kiemgroeiremmende stoffen bevat;
- Strijk met een wattenstaafje over het te bemonsteren oppervlakte ter grootte van een rodacplaatje (5,5 cm²);
- Plaats het wattenstaafje in een plastic pot;
- Herhaal 2e tot en met 4e punt met de andere wattenstaafjes
- Plaats maximaal 25 wattenstaafjes in één pot;
- Sluit iedere pot direct na het vullen af;
- Voorzie elke pot met een etiket waarop volgende gegevens worden ingevuld:
 - Beslagnummer;
 - Datum staalname;
 - Hoknummer (in Arabische cijfers) of productierondennummer;
 - Swabs.

7.3.3 Aanvraagformulier

- Elke inzending moet vergezeld zijn van een volledig ingevuld inzendformulier (zie bijlage 1);
- De stalen moeten tussen de 2°C en 8°C getransporteerd worden en binnen de 48 uur aangeboden worden op het erkend laboratorium, binnen de 12 uur indien de swabs samen met het hygiënogram binnengebracht worden;
- De stalen moeten zo verpakt worden dat onderweg geen lekkage kan optreden.

BIJLAGE 1

Inzendformulier

De inzendformulieren kunnen bekomen worden bij de erkende verenigingen. Op het inzendformulier moeten minimaal volgende gegevens vermeld worden:

- Beslagnummer;
- Beslag adres;
- Naam van de verantwoordelijke;
- Hoknummer (in Arabische cijfers) of productierondennummer volgens bedrijfsplan;
- Identificatie van de bedrijfsdierenarts;
- Staalnemer (dierenarts, vereniging);
- Pluimveesoort (kippen, kalkoenen)
- Categorie pluimvee: fokpluimvee of gebruikspluimvee;
- Type pluimvee: leg, vlees, gemengd;
- Onderzoekstijdstip:
 - Uitgangscontrole;
- Aard van het materiaal:
 - Swabs;
- Datum bemonstering;
- Handtekening verantwoordelijke.

8 Werkvoorschriften voor het onderzoek van water gebruikt als drinkwater en voor reinigingswerken

Het wateronderzoek wordt jaarlijks uitgevoerd op bedrijven met gezondheidskwalificatie A en B* op een ogenblik dat de stal bevolkt is.

8.1 Bacteriologisch wateronderzoek

Het water moet voldoen aan volgende bacteriologische normen:

• Totaal kiemgetal: (22°C)	max. 100.000 kve/ml
• Totaal kiemgetal (37°C)	max. 10.000 kve/ml
• Totaal E. coli	max. 100 kve/ml
• Intestinale enterococcen	afwezig (< 1 kve/ml)
• <i>Salmonella</i>	afwezig

Indien het wateronderzoek niet voldoet aan de bacteriologische normen wordt het drinkwatersysteem gereinigd en ontsmet.

8.2 Chemisch wateronderzoek

Het water moet voldoen aan volgende chemische normen:

• pH (zuurtegraad)	4-9
• Fe (ijzer)	≤2,5 mg/l
• Hardheid	≤20 °D
• Nitriet	≤1,0 mg/l
• Mangaan	≤2 mg/l

Indien de resultaten van de analyse niet voldoen aan de chemische normen neemt de verantwoordelijke tijdig passende maatregelen teneinde de chemische normen te halen. Passende maatregelen zijn onder andere het toevoegen van toegestane middelen om de zuurtegraad aan te passen of het installeren van een waterontharder.

8.3 Voorschriften voor de staalname

8.3.1 Onderzoek van drinkwater

8.3.1.1 Stallen met gesloten drinkwatersysteem

Een gesloten drinkwatersysteem is een drinkwatersysteem dat vanaf de waterleiding/bron tot aan het drinkpunt van de stal gesloten is. Voor het toedienen van medicijnen mag hierop een dosator, voorraad- of mengvat worden aangesloten. Deze dienen echter wel voorzien te zijn van een goed sluitend deksel.

Bij een gesloten drinkwatersysteem met gebruik van leidingwater en mits een reiniging en ontsmetting van elk drinkwatersysteem bij elke leegstand in iedere stal, is bacteriologisch of chemisch onderzoek niet vereist. Bij een gesloten drinkwatersysteem met gebruik van bronwater wordt per bron een chemisch en bacteriologisch onderzoek uitgevoerd.

8.3.1.2 Stallen met open drinkwatersysteem

Een open drinkwatersysteem is een systeem dat:

- Geen goed sluitend deksel heeft;
- Dat open verbindingen heeft vanaf de bron/drinkwaterleiding tot het drinkpunt in de stal.

Bij een open drinkwatersysteem met leidingwater wordt per stal een bacteriologisch onderzoek uitgevoerd. Bij een open drinkwatersysteem met bronwater wordt per bron een chemisch onderzoek uitgevoerd en per stal een bacteriologisch onderzoek. Tabel 8.1 geeft een overzicht van de nodige onderzoeken afhankelijk van de herkomst van het water en type waterleidingsysteem

Tabel 8.1: overzicht nodige onderzoeken afhankelijk van de herkomst van het water en type waterleidingsysteem voor **drinkwater**

	Bacteriologisch onderzoek	Chemisch onderzoek
Leidingwater		
• Open systeem	jaarlijks alle stallen	geen
• Gesloten systeem	jaarlijks in een stal tenzij R&O na iedere leegstand	geen
Eigen bron		
• Open systeem	jaarlijks alle stallen	jaarlijks 1 stal/bron
• Gesloten systeem	jaarlijks 1 stal/bron	jaarlijks 1 stal/bron

8.3.2 Onderzoek van reinigingswater

Bij gebruik van leidingwater is een bacteriologisch of chemisch wateronderzoek niet vereist. Bij gebruik van bronwater is een bacteriologisch onderzoek vereist indien het resultaat van het hygiëneonderzoek van alle stallen volgende scores aangeeft:

- Moederdieren: > 1,50
- Leghennen: > 2,00
- Vleeskuikens: > 3,00

Bij gebruik van bronwater wordt een maal per jaar en per bron een chemisch onderzoek uitgevoerd.

Tabel 8.2: overzicht van de nodige onderzoeken afhankelijk van de herkomst van het water en type waterleidingsysteem voor **reinigingswater**

	Bacteriologisch onderzoek	Chemisch onderzoek
Leidingwater	geen	geen
Eigen bron	afhankelijk van resultaat hygiënogram	jaarlijks per bron

8.3.3 Staalname

De staalname wordt uitgevoerd door of in opdracht van de pluimveehouder.

8.3.3.1 *Benodigdheden*

Er is minimaal 1.000 ml water nodig voor bacteriologisch onderzoek en 200 ml voor chemisch onderzoek. Voor elk onderzoek moet een apart staal genomen worden. De stalen worden opgevangen in recipiënten die aan volgende voorwaarden voldoen:

- Recipiënt bacteriologie:
 - Inhoud minimaal 1.000 ml;
 - Goed afsluitbaar;
 - Steriel;
 - Bij voorkeur met thiosulfaat;
- Recipiënt chemie:
 - Inhoud minimaal 200 ml;
 - Goed afsluitbaar

Zeker geen gebruikte mineraalwaterflessen of gelijkaardig materiaal gebruiken. De recipiënten kunnen bekomen worden bij de laboratoria die de analyses uitvoeren, evenals volgende bijkomende benodigdheden:

- Etiketten
- Inzendformulier.

8.3.3.2 *Praktische uitvoering staalname*

- Neem hygiënische en beschermende maatregelen voordat de stal betreden wordt;
- Monsters voor bacteriologisch onderzoek worden genomen aan het einde van de leiding, bij het drinkpunt. In afwijking hiervan kan het bacteriologisch drinkwateronderzoek bij de bron worden verricht indien het drinkwatersysteem tijdens elke leegstandperiode gereinigd en ontsmet wordt.
- Monsters voor chemisch wateronderzoek worden aan de bron genomen.
- Reinig en ontsmet de kraan met bv ontsmettingsalcohol of via flamberen;
- Laat het water gedurende 3 minuten met matige snelheid uit de kraan lopen;
- Was de handen alvorens het staal te nemen;
- De binnenkant van het deksel en het recipiënt mag niet met de handen of met de kraan worden aangeraakt;
- Bacteriologisch onderzoek: vul het recipiënt tot gewenste volume (minimum 500 ml);
- Chemisch onderzoek: vul het recipiënt volledig zodat geen luchtbel meer aanwezig is;
- Plaats of draai het deksel stevig op het recipiënt zodat geen lekkage optreedt en droog de buitenkant af;
- Voorzie het recipiënt met een etiket met volgende gegevens:
 - Beslagnummer;
 - Plaats staalname;
 - Chemisch of bacteriologisch onderzoek;
 - Staalname aan bron of leiding.

8.3.3.3 *Begeleidend document en binnenbrengen op het laboratorium*

- Elke inzending wordt vergezeld van een volledig ingevuld inzendformulier "wateronderzoek" met minimaal volgende gegevens:
 - Beslagnummer
 - Naam en volledig adres
 - Hoknummer in Arabische cijfers
 - Plaats van staalname: bron of einde leiding
 - Datum en uur van staalname;
 - Identificatie van de staalnemer;
 - Type drinkwatersysteem: open of gesloten;

- Oorsprong water: leiding of eigen bron;
- Bij eigen bron: diepte put;
- Soort water: drinkwater of reinigingswater;
- Bacteriologisch en/of chemisch onderzoek;
- Aanduiding of stal bevolkt is.
- Een afschrift van het formulier kan bekomen worden bij het binnenbrengen op het laboratorium.
- Het staal moet ten laatste 12 uur na staalname op het labo toekomen.

8.3.3.4 Bewaren van de resultaten

De resultaten worden voor een periode van 2 jaar bewaard op het bedrijf.

8.3.4 Voorschriften voor het laboratoriumonderzoek

8.3.4.1 Onderzoekslaboratoria

Bij fokpluimvee wordt het drinkwateronderzoek uitgevoerd door de verenigingen. Bij gebruikspluimvee komen door het Agentschap erkende laboratoria in aanmerking voor het uitvoeren van het drinkwateronderzoek. Een lijst met erkende laboratoria is terug te vinden op de website van het Agentschap (www.favv.be).

8.3.4.2 Rapportering

De bevoegde laboratoria rapporteren de resultaten samen met de gegevens op het inzendformulier aan de pluimveehouder en de bedrijfsdierenarts. De pluimveehouder is verantwoordelijk om gepaste maatregelen te nemen indien bepaalde normen overschreden worden.

9 Werkvoorschriften voor de staalname voor bedrijven met gezondheidskwalificatie C*

9.1 Inleiding

Bedrijven met gezondheidskwalificatie C* zijn bedrijven met een capaciteit van minder dan 5.000 braadkippen of vleeskalkoenen waarvan het pluimveevlees rechtstreeks verkocht wordt aan de eindconsument. Volgens de Europese regelgeving moet dit type bedrijf niet voldoen aan de algemene bepalingen van het nationaal salmonellabestrijdingsprogramma. Er moeten specifieke regels opgesteld worden voor deze bedrijven zodat *Salmonella* toch bestreden wordt.

Met dit doel worden minimale onderzoeken opgelegd aan kwalificatie C* bedrijven. In tabel 9.1 wordt een overzicht gegeven van deze onderzoeken.

Tabel 9.1: overzicht minimale onderzoeken voor bedrijven met gezondheidskwalificatie C*

Parameter	tijdstip	Aantal monsters/analyses
<i>Salmonella</i>	2 maal per jaar in alle hokgedeelten op een ogenblik dat dieren minimaal 3 weken oud zijn	2 paar overschoentjes, 1 analyse
	Na <i>S. Enteritidis</i> of <i>S. Typhimurium</i> positieve toom of productieronde bij leegstand	2 X 25 swabs
	Na <i>S. Enteritidis</i> of <i>S. Typhimurium</i> positieve toom, volgende toom binnen 21 dagen voor de eerste dieren geslacht worden	2 paar overschoentjes, 1 analyse
Hygiënogram	1 maal per jaar in alle op dat ogenblik gedesinfecteerde, leegstaande en droge hokgedeelten	2 X 25 Rodac-plaatjes
	Na <i>S. Enteritidis</i> of <i>S. Typhimurium</i> positieve toom	2 X 25 Rodac-plaatjes

Op elk beslag wordt 2 maal per jaar mestmonsters genomen voor de detectie *Salmonella* met minimaal 4 maanden tussen de 2 bemonsteringen. Het tijdstip kan zelf gekozen worden maar de meerderheid van de dieren die bemonsterd worden moeten minimaal 3 weken oud zijn. Indien productieronden werden samengesteld op het bedrijf, wordt de bemonstering per productieronde uitgevoerd, zo niet wordt de bemonstering per toom (stal) uitgevoerd.

9.2 *Salmonella*onderzoeken

9.2.1 Inleiding

De stalen worden genomen per toom of per productieronde. Een gedetailleerde beschrijving van productieronde wordt weergegeven onder hoofdstuk 10. Een toom of productieronde is positief indien *Salmonella* Enteritidis of *Salmonella* Typhimurium gedetecteerd wordt,

9.2.2 Werkvoorschrift voor overschoentjes

De bemonstering gebeurt door of in opdracht van de pluimveehouder. De analyses worden uitgevoerd in de erkende laboratoria (zie lijst website Agentschap).

De resultaten worden vermeld op het VKI document. Een kopie van het beproevingsverslag moet het VKI document vergezellen.

9.2.3 Benodigheden

- Per toom/productieronde twee paar overschoentjes;
- Per toom/ productieronde een steriele plastic zak of pot;
- Per toom/productieronde een extra zak;
- Steriele plastic handschoenen;
- Bevochtigingsvloeistof (0,8% keukenzout + 0,1% pepton in steriel gedeïoniseerd water of steriel water) dat zeker geen kiemgroeiremmende componenten bevat;
- Etiketten;
- Inzendformulier;
- Retourenvelop;

Deze pakketten worden aangeleverd door het laboratorium waar de analyse wordt uitgevoerd.

9.2.4 Werkwijze

9.2.4.1 Aantal te nemen stalen

- Alle onderdelen van de stal (of stallen bij productieronde), ook die met strooisel en latten, moeten representatief bemonsterd worden. Alle afzonderlijke hokken in de stal dienen bemonsterd te worden.
- Per hok (hokken bij productieronde) worden 2 paar overschoentjes genomen, gelijk verdeeld over elke helft van het hok(ken). Elk paar overschoentjes wordt in een apart recipiënt gestopt. Beide recipiënten worden in de extra zak gestopt.

9.2.4.2 Uitvoering staalname

- Was voor de staalname altijd zorgvuldig de handen;
- Bevochtig de overschoentjes met de bevochtigingsvloeistof;
- Trek in het hok over het hokeigen schoeisel een paar bevochtigde overschoentjes aan;
- Verdeel het hok (de hokken) visueel in 2 gelijke delen;
- Elk deel wordt met 1 paar overschoentjes afgestapt.
- Breng ieder paar overschoentjes in een afzonderlijk recipiënt;
- Sluit zorgvuldig ieder zak direct na het vullen;
- Vul de gegevens die betrekking hebben op beide stalen op het etiket in:
 - Beslagnummer
 - Hoknummer in Arabische cijfers / productierondennummer
 - Datum staalname
 - Overschoentjes

9.2.5 Inzendformulier en binnenbrengen op het laboratorium

- Per toom/productieronde moet elke inzending vergezeld zijn van een volledig ingevuld inzendformulier (zie bijlage 1);
- Een afschrift van het formulier wordt bewaard op het bedrijf;
- De stalen moeten binnen de 48 uur aangeboden worden op het erkend laboratorium. Een recente lijst van de erkende laboratoria vindt u terug op de website van het Agentschap (www.favv.be).
- De stalen moeten zo worden verpakt dat onderweg geen lekkage kan optreden.

9.3 Hygiënogram

Het hygiënogram wordt beschreven in hoofdstuk 2 en in bijlage IV van de omzendbrief betreffende de gezondheidskwalificatie van pluimvee.

BIJLAGE 1

Inzendformulier

De inzendformulieren kunnen bekomen worden bij de erkende laboratoria. Op het inzendformulier moeten minimaal volgende gegevens vermeld worden:

- Beslagnummer;
- Beslag adres;
- Naam van de verantwoordelijke;
- Hoknummer in Arabische cijfers / productierondennummer volgens bedrijfsplan;
- Geboortedatum (bij verschillende geboortedata, steeds de oudste datum vermelden);
- Datum van opzet van de toom;
- Identificatie van de bedrijfsdierenarts;
- Staalnemer (verantwoordelijke, bedrijfsdierenarts, naam laboratorium);
- Pluimveesoort (kippen, kalkoenen);
- Categorie pluimvee: gebruikspluimvee;
- Type pluimvee: vlees;
- Onderzoekstijdstip:
 - Monitoring C*
- Aard van het materiaal
 - Overschoentjes
- Datum bemonstering
- Handtekening verantwoordelijke

10 Minimale infrastructuur- en werkingsmaatregelen in het kader van de gezondheidskwalificatie

10.1 Overzicht infrastructuur en werkingsmaatregelen

In het kader van de gezondheidskwalificatie worden eveneens minimale infrastructuur- en werkingsmaatregelen opgelegd. Deze maatregelen worden beschreven in de omzendbrief betreffende de gezondheidskwalificatie van pluimvee.

10.2 Productieronden

Voor bedrijven met gebruikspluimvee type vlees en met een capaciteit van minder dan 5.000 stuks pluimvee is het mogelijk om productieronden vast te leggen in het bedrijfsplan. Een productieronde kan verschillende tomen/hokken omvatten met verschillende leeftijden maar het moet steeds om dieren gaan van dezelfde soort, categorie en stadium. Dit maakt het mogelijk de monsters voor de detectie van *Salmonella* (swab- en fecesonderzoek) en voor het hygiënogram uit te voeren op niveau van een productieronde in plaats van op toomniveau. Dit heeft echter wel als nadeel dat, ingeval van een positief resultaat, de volledige productieronde als positief beschouwd wordt en er op de volledige productieronde maatregelen opgelegd worden.